BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
BİNGÖL ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Bingol University
The Journal of Bingol Studies

Cilt / Volume: 5 Sayı / Issue: 2
BAHAR 2019

Onursal Editör / Honorary Editor
Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK

Editör / Editor
Dr. Öğr. Üyesi Ömer TOKUŞ, Dr. Öğr. Üyesi Nevzat KELEŞ,
Dr. Öğr. Üyesi İsmail NARİN, Dr. Öğr. Üyesi Mahmut GİDER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Responsible Editor
Müslüm AYYILDIZ

Tanıtım ve Halkla İlişkiler Müdürü / Advertising and Public Relations Manager
M. Emin YETİŞİR

Yayın Kurulu / Editorial Board
Prof. Dr. Abdullah BAYRAM (Nişantaşı Ünv.), Prof. Dr. Hüseyin Hüsnü GÜNDÜZ (İstanbul Yeni Yüzyıl Ünv.),
Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK (İstanbul Ünv./ Bingöl Ünv.), Prof. Dr. Mehmet BARCA (Ankara Sosyal Bilimler Ünv.),
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Ünv.), Prof. Dr. Kazım YOLDAŞ (Uludağ Ünv.),
Doç. Dr. Abdullah AYDIN (Kastamonu Ünv.), Doç. Dr. Abdulmuttalip ARPA (İstanbul Sabahattin Zaim Ünv.),
Doç. Dr. Abdullah DUMAN (Van Yüzüncı Yıl Ünv.) Dr. Öğr. Üyesi Abdulhakim BEKİ (İstanbul Ünv.),
Dr. Öğr. Üyesi Bilal BAĞIŞ (Bingöl Ünv.), Dr. Öğr. Üyesi İsmail NARİN (Bingöl Ünv.),
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GÜNERİGÖK (Muş Alparslan Ünv.) Dr. Öğr. Üyesi Ömer TOKUŞ (Bingöl Ünv.),
Dr. Adil BOR (DİB Haseki Eğitim Merkezi).

Danışma Kurulu / Advisory Board
Prof. Dr. Abdullah ÇELİK (Harran Ünv.), Prof. Dr. Abdullah DİKEN (Konya Necmettin Erbakan Ünv.),
Prof. Dr. Ahmet GÜRBÜZ (Bingöl Ünv.), Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCİ (Siirt Ünv.), Prof. Dr. Eşref TAŞ (Siirt Ünv.),
Prof. Dr. Gıyasettin ARSLAN (Fırat Ünv.), Prof. Dr. H. İbrahim BULUT (İstanbul Ünv.),
Prof. Dr. Hikmet TAN (Bingöl Ünv.), Prof. Dr. Hüseyin HANSU (İstanbul Ünv.),
Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK (İstanbul Ünv./ Bingöl Ünv.), Prof. Dr. Mehmet BARCA (Ankara Sosyal Bilimler Ünv.),
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Ünv.), Prof. Dr. Muhsin HALİS (Sakarya Ünv.),
Prof. Dr. Nazım HASIRCI (Dicle Ünv.), Prof. Dr. Orhan BAŞARAN (Bingöl Ünv.),
Prof. Dr. Ramazan SOLMAZ (Bingöl Ünv.), Prof. Dr. Sahip BEROJE (Van Yüzüncü Yıl Ünv.),
Prof. Dr. Yılmaz BİNGÖL (Yıldırım Beyazıt Ünv.), Prof. Dr. Kazım YOLDAŞ (Uludağ Ünv.),
Doç. Dr. Abdullah AYDIN (Kastamonu Ünv.), Doç. Dr. Abdulhakim KOÇİN (TBMM),
Doç. Dr. Abdullah TAŞKESEN (Sakarya Ünv./ Bingöl Ünv.), Doç. Dr. Abdulnasır SÜT (Bingöl Ünv.),
Doç. Dr. Enver ARPA (Ankara Sosyal Bilimler Ünv.), Doç. Dr. Metin YİĞİT (Dicle Ünv.),
Doç. Dr. Mustafa KIRKIZ (Bingöl Ünv.), Prof. Dr. Nusrettin BOLELLİ (Bingöl Ünv.),
Doç. Dr. Vehbi TÜREL (Bingöl Ünv.), Doç. Dr. Abdülaziz KARDAŞ, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet KAYINTU (Bingöl Ünv.),
Dr. Öğr. Üyesi Bilal BAĞIŞ (Bingöl Ünv.), Dr. Öğr. Üyesi İsmail NARİN (Bingöl Ünv.),
Dr. Öğr. Üyesi Muhittin ÖZDEMİR (Bingöl Ünv.), Dr. Öğr. Üyesi Ömer TOKUŞ (Bingöl Ünv.),
Dr. Öğr. Üyesi Sezayi KÜÇÜK (Sakarya Ünv.), Dr. Öğr. Üyesi Nevzat KELEŞ (Bingöl Ünv.),
Abdullah DEMİR (Bingöl Ünv.).

SAYI Hakemleri / Referee Board Of This Issue

Doç. Dr. Hamza ALTIN	Bingöl Üniversitesi
Doç. Dr. Ferzende İDİZ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Ercan ÇAĞLAYAN	Muş Alparslan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ferit YÜCEBAŞ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet ÇETKİN	Bingöl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Emin OSMANOĞLU	Bingöl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Pınar ERTEN	Bingöl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÖZGER	Bingöl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Adem GÜRBÜZ	Bingöl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf AYDOĞDU	Bingöl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut GİDER	Bingöl Üniversitesi

ISSN: 1309-369X
Dizgi ve İçdüzen: Ankara Dizgi Evi
Baskı: Vadi Grafik
Baskı Tarihi: Bahar 2019
e-posta: bingolarastirmalari@gmail.com

Bingöl Araştırmaları Dergisi, yılda iki sayı olarak yayımlanan ulusal hakemli bir dergidir. Yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.
Bingöl Araştırmaları Dergisi, SOBİAD, İdealonline, Google Scholar ve İSAM veri tabanları tarafından taranmaktadır.
Bu dergi, Bingöl Üniversitesi Bingöl Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, BİNDAV ve Bingöl Belediye Başkanlığının desteğiyle yayımlanmaktadır.

İÇİNDEKİLER

TAKDİM/Erdal ARIKAN 5
TAKDİM/Ömer TOKUŞ 7

Mehmet KAYA-Bilal AKAN
CUMHURİYET DÖNEMİ EĞİTİM ÖĞRETİMİN GELİŞMESİ
VE TARİH EĞİTİMİNDE BİNGÖL ÖRNEĞİ..... 9

Mehmet Şirin AYİŞ
PALU'DA BİR HALİDÎ ŞEYHİ: MAHMUD SAMİNÎ VE PALU ÇEVRESİNDE
İRŞAD FAALİYETLERİ 21

Kasım TATLILIOĞLU
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL BARIŞA İLİŞKİN ALGILARININ
TESPİT EDİLMESİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA: BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ 41

Yusuf AYDOĞDU
METİN ALTIOK'UN ŞİİRLERİNDE TEKRARLANAN BİR İZLEK:
SÜRGÜNLÜK VE BİR SÜRGÜN MEKÂNI OLARAK BİNGÖL..... 61

Emin KARACA
BİNGÖL YÖRESİ ZAZACA HALK TÜRKÜLERİNİN
YAPI, KONU VE EZGİ BAKIMINDAN TASNİFİ 83

Ekrem KIZILTAŞ
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİNİN DÜZENLEDİĞİ "MODERN ÇAĞDA GENÇLİĞİN ANLAM
ARAYIŞI" SEMPOZYUMUNDA TAKDİM EDİLEN SÖYLEŞİLERDEN
"MEDYA VE GENÇLİK" BAŞLIKLI YAZI 117

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL BARIŞA İLİŞKİN ALGILARININ TESPİT EDİLMESİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA: BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ*

Kasım TATLILIOĞLU**

Özet

İnsanoğlunun yaşamına anlam katan hayatını güzelleştiren değerler vardır. Bu değerlerin başında barış gelir. Barış kavramı bireylerin diğer bireylerle aralarındaki ilişkilerinde olması arzu edilen bir değerdir. Barış sadece savaşların ve şiddetin yokluğu anlamına gelmemektedir. Bununla beraber huzur, güven, refah, adalet, eşitlik gibi kavramları da içermektedir. Barış aynı zamanda insanın kendi iç huzurunu da içerir. Barış, günümüzde uluslararası politikada ve günlük yaşantıda en fazla ihtiyaç duyulan olgulardan biri olmasına rağmen gerekli ilgiyi görmemektedir. Ayrıca, bireyler de çoğu zaman günlük hayatlarında uzlaşıyı nasıl sağlayacaklarını bilememektedirler.

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin, toplumsal barışa ilişkin görüş ve düşüncelerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, 2014-2015 öğretim yılında, Bingöl Üniversitesi'nin değişik fakülte ve bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan anket soruları, ilk önce üniversite etik kurulunun onayından geçmiştir. Araştırmaya, 153'ü kız öğrenci, 132'si ise erkek öğrenci olmak üzere toplam 285 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler, random yöntemiyle seçilmiştir. Anket soruları, 5 tanesi açık uçlu, 3 tanesi de kapalı uçlu olmak üzere toplam 8 adet sorudan oluşmuştur. Anket sorularından elde edilen veriler, tablolara dönüştürülerek verilerin frekansları çıkarılmıştır. Akabinde de maddeler ayrı ayrı yorumlanmıştır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre; üniversite öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu ülkemizde toplumsal barışa olan inancını korudukları, barıştan yana olduklarını, toplumsal barışın önündeki en büyük engelin "ayrımcılık" olduğunu, ülkemizde herkesin eşit haklara sahip olduğuna inanmadıklarını, toplusal barış önünde dış güçlerin önemli bir tehdit unsuru olduğunu ve toplumsal barışın sağlanmasında "adalet ve eşitlik" ilkesinin önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Barış, terör, üniversite öğrencisi, algı, etnik ve kültürel farklılıklar, barış eğitimi.

Araştırma türü: Survey araştırma.

---

* Bu makale, 11-12 Haziran 2015 Tarihlerinde Bingöl Üniversitesi tarafından düzenlenen, "*Toplumsal Barışın Sağlanması ve Sonrası"* konulu sempozyumda özet bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç. Dr., Bingöl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü Öğretim Üyesi, e-mail: kasimtatlili@hotmail.com

A STUDY ABOUT THE DETERMINATION OF UNIVERSITY STUDENTS'S PERCEPTION ON SOCIAL PEACE: THE SAMPLE OF BİNGÖL UNIVERSITY

Abstract

There are some values adding a meaning into human's life and beautifying it. Of these values, peace is the leading one. The concept of peace is a value one wishes to have between individuals. Peace does not only mean lack of wars and violence, but it also contains such concepts as comfort, trust, prosperity, equality, justice and so on. Peace has also quietude in itself. Although peace is one of the phenomena needed most both in international relations and in our daily lives, this is a topic which does not receive the attention which it deserves. Also, notable that many people also experience difficulties in achieving consensus in their daily lives.

In this study, it is aimed to determine the vision and thought of the university students on the social peace. Research was conducted on the students who are studying in different faculties and departments of Bingöl University in 2014-2015 academic year. First of all, questionnaire which prepared by the researcher, was approved by the university ethic committee. 153 female students and 132 male students, total 300 students have participated in this survey. Students, who participated in the study, were selected through random sampling method. 5 open-ended and 3 closed end, total 8 survey questions were given to the students. The data, which obtained from the questionnaire, has been reavealed into data frequency within the table. Subsequently, the articles were separately interpreted. According to the survey results; the vast majority of university students keep their faith on social peace in our country, they are seeking peace, they believe that the biggest obstacle in front of the social peace is "discrimination", they do not believe that everyone has equal rights in our country, they state that external powers are a significant threat for social peace and lastly they indicate that "justice and equality" principles are essentailness on the achievement of the social peace.

Key words: Peace, terrorism, university students, perception, ethnical and cultural differences, peace education.

1. GİRİŞ

Barış insanoğlunun günümüzde en çok arzuladığı ve ihtiyaç duyduğu değerler arasındadır. Savaş ve barış en eski tarihlerden beri insanlığın yaşamının bir parçası olmuştur. İnsanlık bir taraftan savaş yaparken, bir taraftan da barışa ulaşma çabası içerisinde olmuştur (Aktaş, 2015: 65). Ulusal ve uluslararası çatışmaların artışı, kötü sonuç ve tecrübeler, toplumsal travmalar vb. toplumsal barışa olan ihtiyacı her geçen gün daha fazla arttırmaktadır. Tanımı konusunda farklı yaklaşımlara sahip olan barış kavramı; disipline önemli katkıları olan Galtung tarafından pozitif ve negatif barış olarak ayrılmıştır.

Barış ve güvenlik anlayışını yeniden düşündüren kavramsal ayrım; özellikle pozitif barış bağlamında yapısal şiddet konusuna vurgu yapmaktadır. Son yıllarda çatışmaların artışı ve dünyanın giderek daha az istikrarlı bir hale gelmesi barış çalışmalarının uluslararası ve toplumsal düzeyde arttırılmasının öncelikli ihtiyaç olduğunu ortaya koymuştur. Çünkü, barış sadece savaşın yokluğu değildir. Barış bireyin kendisnde başlar. Bir kişinin önce kendi iç dünyası ile barışık olması gerekir. Barış kültürüne, "*kişinin kendisi ile barışık olması ile başlayıp tüm çevresi ile olumlu ilişkiler kurma sanatıdır.*" diyebiliriz. Şiddet Kültürü yerine barış kültürünün tohumlarının ekilmesi olan barış eğitimi ise bu sanatı öğretme yöntemidir. Dünyada ve ülkemizde toplumsal ilişkilerde görülen şiddet kültürüne karşı barış kültürünün yaygınlaşmasına barış eğitiminin anlamlı bir katkı sağlayacağı şüphesizdir. İnsanların eline silah yerine anlaşmazlıkları şiddetsiz çözecek yöntemler vermek diyebileceğimiz, barış eğitimine bir nevi "koruyucu tıp" olarak bakabiliriz (Mardin, 2012: 28).

Akademik alanda barış kavramı 1900'lerin başlarında ABD'de örgütlenerek ortaya çıkmıştır ve D. Carneige bu konuda önde gelen liderlerinden biri olmuştur. Avrupa'da barış çalışmaları ise 1970'li yıllardan itibaren ilk olarak İsveç'in Gottenburg Üniversitesinde başlamıştır. Daha sonra diğer ülkelerde de barış çalışmaları hızlanmıştır (Çıkla, 2015 ; Selcen & Akgül, 2015; Hendrickson, 2013). Türkiye'de barış kavramı hakkında öne çıkan düşünürleri; Namık Kemal, Prens Sabahaddin, Ahmed Rıza, Ziya Gökalp ve Ahmet Hamdi Başar olarak sıralayabiliriz (Polat, 2007).

Aristophnes 421 yılında yazdığı "*Barış"* adlı oyunda yine barışın değeri ve savaşın kötülüğünü anlatmaktadır. Barış; "*bolluk, bereket ve çocuk*" demektir. Yazara göre savaşı kışkırtanlar evde aslan, savaşta ise tilki kesilmektedir. Çünkü savaş zenginlere kazanç; fakirlere ise yıkım getirmektedir (Aristophanes, 2011). Demir (2011), çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin istenmeyen davranışları barış eğitimi sonrasında değişebileceğini ve eğitimi alanların hem kendileriyle hem de başkalarıyla olan çatışmalarda barışçıl çözümler üretebileceklerinden bahsederek barış eğitiminin önemini vurgulamıştır. Riviere'ye (2004) göre, kalıcı bir barışın kurulabilmesi ve sürdürülebilmesi için de vatandaşların eğitimden, bilimden, sağlık ve iletişim olanaklarından eşit oranda yararlanması gerekmektedir. Tüm dünya ulusları için bulaşıcı hastalık, açlık, savaşlar ve yoksulluk ortadan kalkmadıkça kalıcı bir barışın inşası asla mümkün olmayacaktır.

Barış kavramının hangi anlama geldiği insanlığın barışa ulaşıp ulaşamayacağı konusunda muhakeme yapanlardan birisi de Tolstoy'dur. Tolstoy,

insanlığın savaşı ortadan kaldırabileceği konusunda oldukça umutsuzdur. Ona göre, insanlar arasındaki çıkarlar, çatışmaları savaşı ortadan kaldırmaya engeldir. İktidarlarını korumak isteyen hükümetler ordulara ve silahlara ihtiyaç duymaktadır. Hükümetler bu iktidar araçlarını ortadan kaldırmak istemezler dolayısıyla savaş da ortadan kaldırılamaz (Tolstoy, 2010; I, s. 575). Volkan'a (1996) göre, barışın önündeki en büyük engellerden biri "kollektif bellektir". Her toplum geçmişte yaşadığı acıları, felaketleri, yıkımları, travmaları, gördüğü zulümleri kendisinden sonraki nesle sosyal kalıtım yolu ile aktarmaktadır. Sonuçta bu durum, barışın tesis edilmesinde bir engel teşkil etmektedir. Demokratik normlara göre, demokratik rejimlerin paylaştıkları, uzlaşı, müzakere, işbirliği ve şeffaflık gibi normlar sadece devletlerin içyapılarında değil devletlerarası ilişkilerde de iyi yönde etkiler çıkarmaktadır (Oğuzlu, 2014).

Barış; bireyler, kümeler ve toplumla devlet arasında, hak, adalet, hukuksal eşitlik ve ekonomik güvence temelinde oluşur. Böyle bir barış da, öncelikle kendimizle, tarihimizle, coğrafyamızla barışık olmamızı ve barışmamızı zorunlu kılmaktadır. Demokratikleşmek ve barış içinde yaşamak için, devlet ve toplum, artık birbirlerini suçlamaktan vazgeçmelidir. Aksi halde, devlet ve toplumun sürekli bir kimlik bunalımıyla karşı karşıya kalmaları kaçınılmaz olacaktır (Akkuş, 2010).

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada, "üniversite öğrencilerinin toplumsal barışa ilişkin algıları" ölçülmüştür. Farklılıkların bir arada yaşatılması ve birlikte yaşamanın yönetilmesi, günümüzde oldukça önemlidir. Günümüzde barış kültürünü ve barışçıl çatışma çözümü yöntemlerini geliştirmek barış çalışmalarının gelişmesini sağlayarak daha uygulanabilir bir hale getirebilmek maksadıyla akademik anlamda üniversiteler, enstitüler, düşünce kuruluşları aracılığıyla çeşitli programların uygulanması oldukça önemli bir durumdur.

3. ÇALIŞMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Barış Nedir?

Barışın birçok tanımı yapılmıştır. Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğü barışı; "*Barışma işi, savaşın bittiğinin bir antlaşmayla belirtilmesinden sonraki durum, sulh, huzur, uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam*" olarak tanımlamıştır (www.tdk.gov.tr). UNESCO'nun 2000 yılından bu yana yapmış olduğu toplantılarda barış kavramı daha geniş bir anlama ve bağlama oturtulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda barış sadece aktif savaşların olmaması değildir.

Riviere'ye (2004) göre barış; "bir grubun ve kültürün bir çeşitlilik yelpazesi içerisinde kamusal alanda eşit temsil ve ifade olanağına kavuşturulması"; Lyon'a göre barış; "*herkesin çatışma, ön yargı, düşmanlık ya da haksızlık gibi engeller olmadan yaşayabilmesi ve başarılı olabilmesi*"; Schrumpf, Crawford ve Bodine'ye (2007: 164) göre barış; "*çatışmaya ve farklılıklara hoşgörü ve esneklikle tepki verme süreci*"; Vriens ve Aspeslagh'a (1985) göre barış, "*şiddeti önleme hedefini ve sosyal adaleti içermektedir*". Barışın diğer bazı tanımları ise; "*toplumsal kargaşaların ve karışıklıkların olmaması durumu*";"*-kamusal sessizliğin hâkim olduğu devlet*"; "*toplumları oluşturan halkların barış içinde yaşaması ve görüş, düşünce, ideolojilere karşı demokratik tavır sergileme durumu*"; "*insanların birbirlerinin düşüncelerine, inançlarına, kültürel farklılıklarına saygılı olması durumu*" ve "*toplumsal hayatın iç çatışmalardan uzak sürdürülmesi hali*" şeklinde yapılmıştır (Akt: Selcen & Akgül, 2015: 86; Harris ve Morrison, 2003: 12; Evans & Newnham, 2007).

1.2. Barış Kültürü ve Barış Eğitimi

Barış eğitimi içerisine; dayanışma, yardımseverlik, sevgi, saygı, vicdan, hoşgörü, farklılıkları kabul etme vb. gibi değerler girmektedir (Coşkun-Keskin ve Keskin, 2009). Ayrıca, şiddet, soykırım, teknolojik savaş, etnik nefret, ırkçılık, cinsel sömürü, ulusal şiddet, barış eğitimi kapsamına girmektedir (Aktaş ve Safran, 2013: 146). Salomon ve Navo'ya (2002) göre, barış kültürü ve barış eğitiminin amacı; çocuk ve gençlerde, etkin çatışma çözme becerileri ve barışçıl süreçlerini destekleyici inanç, değer, güdü ve davranışsal eğilimleri içeren bir kafa yapısı geliştirmektir. Matthews'e (2002) göre barış, birlikte çalışan, iletişim kuran ve farklılıklara önem veren bir toplumda gelişir.

Low'a (2005) göre, demokratik, eşit ve barışçı bir iletişim sağlanabilmesi için farklı kültürlerin gereksinimlerine, arzularına saygı duyulmasına ve çalışma, barınma gibi temel hakların güvence altına alınmasına hizmet etmesi beklenebilir. BM ve UNESCO gibi kuruluşlar barışın öğretilebilir bir değer olduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle UNESCO eğitim programlarına barış değerini de katmıştır. Bu amaçla, "Nobel Barış Ödülü" ise dünya barışına katkı sağlayan insanları onurlandırmak için verilmektedir (Aktaş ve Safran, 2013: 131). Gandhi'ye göre, eğer gerçek barış isteniyorsa işe önce çocuklardan başlanmalıdır. Barış değerinin okul öncesi dönemde verilmesini savunan görüşlere göre, insanlar çocukken kazandıkları değerleri hayatları boyunca unutmazlar ve bu değerleri bu yaşlarda kazanmaları kolaydır. Eğitim aynı zamanda çocuklara şiddeti önleme, saygı, eşitlik, demokrasi, diyalog ve işbirliği değerlerini vermelidir. Barış eğitiminin öncüsü olan Galtung'a (1997; akt: Mardin, 2012: 28) göre, barış eğitiminin hedefi; "empati duygusunu geliş-

tirmek ve bireyleri, çatışmaları yaratıcı, yapıcı ve barışçıl şekillerde çözecek becerilerle donatmak" iken; Sertel ve Kurt'a (2004) göre ise barış eğitiminin temel amacı; "bireylere problem çözme becerileri kazandırmaktır".

Barış, korunabilir bir değer olmanın yanında ayrıca öğretilebilir bir değerdir de. Barış, birlikte çalışan, iletişim kuran ve farklılıklara önem veren bir toplumda gelişir. Barışın kalıcılığı ve sürdürülebilirliği, okul ve eğitim aracılığı ile oluşturulacak barış ortamına bağlıdır. Barış eğitimi, günümüzün en temel meselesidir. Her birey, barış için gerek ulusal gerekse uluslararası gerekli olan şartları düşünmek ve hayatına geçirmek durumundadır. Barış eğitimine duyulan ihtiyaç yeni değildir. Dünya üzerindeki birçok kurum ve organizasyon, okullarda barışı sağlamak için program geliştirmektedir (Piaget, 1989).

Doğanay'a (2009: 231) göre eğitim kurumlarında öğrencilere kazandırılması gereken başlıca nitelikler şunlardır:

- İnsan değerine saygı
- Vicdan özgürlüğüne saygı
- Bireysel çıkar ve sosyal sorumlulukları kaynaştırma
- Başkalarıyla iletişime girerek özgüven geliştirme
- Etik seçenekler üzerinde düşünme
- Çatışmalara barışçıl çözümler aramadır.

Harris'e Göre Barış Eğitimi Beş Başlıkta gerçekleşir. Bunlar sırasıyla şunlardır:

- Küresel Barış Eğitimi
- Çatışma Çözümü Programları
- Şiddeti Önleme Programları
- Kalkınma Eğitimi
- Şiddetsizlik (Gandian) Eğitimi (Akt: Aktaş ve Safran, 2013: 140).

Barış kültürü; kişiler arası bağlılık, toplumsal yakınlık ve aynı zamanda da özgürlüğe olan gereksinimler arasında yaratıcı bir denge kurar. Barış kültürü kişiliklerin, tutumların, değerlerin, inançların bir mozaiği olarak tarif edilebilir (Erkman, 2012: 22).

Barışın günlük yaşama yansıtılamaması konusunda yapılan eleştirilerin haklılığının yanında, -sınırlı da olsa- bu konuda yapılan girişimler bulun-

maktadır. Örneğin BM, barış kültürünün yaratılması ve günlük hayatta uygulanmaya konulması konusunda çalışmalar yapmaktadır. Yine kuruluşların, örgütlenmelerin, meslek gruplarının, duyarlı yurttaşların, dini örgütlenmelerin ve STK'lerin gerçekleştirdiği gönüllü faaliyetler toplumdaki barış bilincinin yükseltilmesine yardım etmektedirler. Barış, geçtiğimiz yüzyılda gerçekleştirilen sivil toplum çalışmaları sayesinde günümüzde geniş bir çerçevede incelenmeye başlanmıştır. Sivil haklar, insan hakları, silahsızlanma, kadın-erkek eşitliği, küresel fakirlik, gelişmişlik, çevre gibi birçok konuyu içerir duruma gelmiştir. Bu konuda, yapılan araştırmalar göstermiştir ki, eğitim ile barış kültürü yaratmanın ve duyarlılığını arttırmanın mümkün olabileceğini açıkça ortaya koymaktadır (Lum, 2013; Young, 2013; akt: Çıkla, 2015: 26). Wolfsfeld'e (2004) göre, bireylerde barış kültürüne yönelik farkındalık ve duyarlılığın geliştirilmesi için aile, eğitim ve medya gibi pek çok toplumsal kurum hayli elverişli araçlar ve ortamlar olarak görülmektedir.

1.3. Barış Teorisi

Günümüzdeki barış teorisyenleri iki tür barışın olduğunu dile getirmektedirler: Birincisi savaşların ve çatışmaların olmadığı barış, bu barış " negatif barış" olarak kabul edilmektedir. Diğer taraftan kabul edilen diğer barış türü ise "pozitif barıştır". Pozitif barışın olduğu yerlerde çatışmalar ve savaşlar yoktur. Bu duruma ek olarak pozitif barışın olduğu yerlerde adalet sistemi iyi işlemektedir. Ayrımcılıklar ve ötekileştirmeler yoktur. Pozitif barışın olduğu yerlerde seçimler adaletli şekilde yürütülmektedir. Ayrıca pozitif barışın olduğu yerlerde insan dışındaki canlıların yaşamına da saygı esastır. Demokratik barış teorisi, 1980'ler sonrasında literatüre girerken sıklıkla tartışılmaya başlanmıştır. Bu teori demokratik ülkelerin savaşa daha az yöneleceği görüşünü şu şekilde açıklar: Savaş, maliyeti yüksek bir eylemdir ve seçimle iktidara gelen yöneticiler hem maliyeti nedeniyle hem de demokrasideki karar alma sürecinin yapısı sebebiyle kolaylıkla savaş kararı alamazlar. Bu da barışı destekler bir uluslararası sistem yaratır (Algül, 2015: 90-92).

4. YÖNTEM

4.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, genel tarama modellerinden ilişkisel tarama türünde bir araştırmadır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Tarama modelleri, "geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu

modelde önemli olan, var olanı değiştirmeye kalkmadan gözlemleyebilmektir. İlişkisel tarama modelleri "iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlar (Karasar, 1994; 1995). Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin, toplumsal barışa ilişkin algıları farklı değişkenlere göre tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.2. Araştırma Grubu

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin, toplumsal barışa ilişkin bazı değişkenlere göre algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, 2014-2015 öğretim yılında, Bingöl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler ile İlahiyat Fakültesi son sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya; Fen-Edebiyat Fakültesinin Psikoloji Bölümü 1. sınıftan 12'si kız, 10'u erkek öğrenci, Sosyal Hizmet Bölümü 1. sınıftan, 28'i kız, 15'i erkek öğrenci, Sosyal Hizmet Bölümü 2. sınıftan 12'si kız, 32'si erkek öğrenci, Fizik/Kimya/Biyoloji Bölümü 4. sınıftan 25'i kız, 11'i erkek öğrenci, Türk Dili ve Edebiyat Bölümü 4. sınıftan 30'u kız, 16'sı erkek öğrenci, Tarih Bölümünden 22'si kız, 22'si erkek öğrenci, İlahiyat Fakültesi Meslek Dersleri Öğretmenliği Bölümünden ise 24'ü kız ve 26'sı erkek olmak üzere toplam 153'ü kız (%53.6) ve 132'si (%46.4) erkek öğrenci üzerinde toplam 285 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Tablo 1: Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Fakülte Sınıf ve Bölümlere Göre Dağılımı

Fakülte	Bölüm	1. Sınıf	2. Sınıf	4. Sınıf	Kız	Erkek	Toplam
Fen-Edebiyat Fakültesi	Psikoloji Bölümü	x			12	10	22
	Sosyal Hizmet Bölümü	x			28	15	43
	Sosyal Hizmet Bölümü		x		12	32	44
	Fizik/Kimya/ Biyoloji			x	25	11	36
	Türk Dili ve Edebiyat			x	30	16	46
	Tarih Bölümü			x	22	22	44
İlahiyat Fakültesi	Meslek Dersleri Öğretmenliği			x	24	26	50
Toplam		2	1	4	N= 153 (%53,6)	N=132 (%46,4)	N=285 (%100)

Tablo 2: Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Yaşadıkları Bölgelere, Mezun Oldukları Lise Türüne ve Ebeveyn Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Bölge adı	**f**	**%**	**Lise Türü**	**f**	**%**	**Ebeveynin Eğitim durumu**	**f**	**%**
a) G. Doğu Anadolu Bölgesi	111	38.94	a) Anadolu Lisesi /Genel Lise	147	51.57	a) Her iksi de İlkokul/ ortaokul	156	54.73
b) Doğu Anadolu Bölgesi	94	32.98	b) İmam-Hatip Lisesi	44	15.43	b) Her ikisi de lise	46	16.14
c) İç Anadolu Bögesi	36	12.63	c) Teknik ve Meslek Lisesi	39	13.68	c) Her ikisi de okur -yazar değil	42	14.73
d) Akdeniz Bölgesi	18	6.31	d) Kız Meslek Lisesi	34	11.92	d) Her ikisi de yüksek okul/üniversite	24	8.42
e) Ege Bölgesi	15	5.26	f) Diğer (özel okul, açık lise)	21	7.36	e) Diğer (ölmüş veya ayrı yaşıyor)	17	5.96
f) Marmara Bölgesi	11	3.85						
Toplam	N=285	%100	N=285	N=285	%100	N=285	N=285	%100

Tablo 2'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrencilerin en çoğu 111 kişi ile (%38.94) G. Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşamaktadır. Bunu sırasıyla; 94 öğrenci (%32.98) Doğu Anadolu Bölgesi'nde; 36 öğrenci (%12.63) İç Anadolu Bölgesi'nde; 18 öğrenci (%6.31) Akdeniz Bölgesi'nde, 15 öğrenci (5.26) Ege Bölgesi'nde ve son sırada ise 11 öğrenci ile (3.85) Marmara Bölgesi'nde yaşayan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırma örneklemine alınan öğrencileri mezun oldukları lise türlerine göre sınıflandırdığımızda, 1. Sırada Anadolu lisesi/genel lise 147 öğrenci (%51.57) ile ilk sırada gelmektedir. 2. Sırada 44 öğrenci ile (%15.43) İmam-Hatip Lisesi, 3. Sırada Teknik ve Meslek Lisesi 39 öğrenci (%13.68), 4. sırada Kız Meslek Lisesi 34 öğrenci (%11.92) ve 5. ve son sırada ise diğer liseler (özel lise, açık lise) 21 öğrenci (%7.36) araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumlarına baktığımızda; 1. sırada 156'sı (%54.73) her ikisi de ilkokul/ortaokul mezunu diyen öğrenciler gelmektedir. 2. sırada, her ikisi de lise mezunu diyen 46 öğrenci (%16.14), 3. sırada her ikisi de okur-yazar değil diyen 42 öğrenci (%14.73), 4. sırada her ikisi de yüksek okul/üniversite diyen 24 öğrenci (%8.42) ve 5. ve son sırada diğerleri diyen (ebeveyn ölmüş veya ebeveynden ayrı yaşıyor) 17 öğrenci (%5.96) oluşturmaktadır.

4.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma genel tarama modelindedir. Barış kavramının yeriyle ilgili olarak, uzman görüşleri eşliğinde hazırlanan yarı yapılandırılmış anket formu kullanıl-

mıştır. Öğrencilerin barış algısını belirlemek için bazı sorular tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan denekler, tesadüfi (random) örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Öğrencilere, araştırmacı tarafından hazırlanan açık uçlu ve kapalı uçlu sorulardan oluşan toplam 8 soruluk bir anket uygulanmıştır. Demografik özelliklerini belirlemek için, "Kişisel Bilgi Formu" verilmiştir. Bu formda öğrencilerin; "öğrenim gördükleri fakülte, bölüm, sınıf, cinsiyet, yaşadıkları bölge, mezun oldukları lise türü ve ebeveynin eğitim düzeyi" gibi sorular yer almıştır. Sonuçta, elde edilen bulgular karşılaştırılarak değerlendirmeye alınmıştır.

4.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırma, teori ve uygulama bölümlerinden oluşmakta ve üniversite öğrencilerinin barış kavramına ilişkin algılarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın teori bölümünde; barış kavramı üzerinde durulmuş ve ilgili literatür taraması yapılmıştır. Araştırma bölümünde ise; üniversite öğrencilerinin barış kavramına ilişkin algılarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla hazırlanmış olan anket, üniversite öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırmacılara önce araştırmanın amacı açıklanmıştır. Öğrencilerin verdiği cevaplar toplanarak veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilerin frekansları ve yüzdeleri çıkarılarak, maddeler tablolar halinde ayrı ayrı yorumlanmıştır. Anketten elde edilen verilerin sadece frekans ve yüzdelik değerlerine bakılmıştır.

5. BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular ve yorumlar tablolar halinde aşağıda sunulmuştur:

Tablo 3: "Barış" Sözcüğünün Öğrencilerde Çağrıştırdığı Anlama İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Soru:1) "*Barış*" sözcüğü sizce neyi çağrıştırmaktadır?	**Kız**		**Erkek**		**Genel Toplam**	
	f	%	f	%	f	%
a)İnsanların ayrımcılık olmadan bir arada yaşayabilmeleri	44	28.7	41	31.6	85	29.8
b) Özgürlük	33	21.5	26	19.6	59	20.7
c) Kardeşçe yaşam	25	16.3	19	14.3	44	15.4
d) Huzur, güven ve mutluluk	21	13.7	18	13.6	39	13.6
e) Birlik ve beraberlik	13	8.4	12	9.09	25	8.7
f) Eşitlik	11	7.1	9	6.8	20	7.01
g) Hak ve Adalet	6	3.9	7	5.3	13	4.5
Toplam	153	%100	132	%100	285	%100

Tablo 3'de görüldüğü üzere, "*Barış" sözcüğü sizce neyi çağrıştırmaktadır?"* sorusuna**;** kız öğrencilerin 44'ü (%28.7), erkek öğrencilerin ise 41'i (%31.6), toplamda ise 85'i (%29.8), "*İnsanların ayrımcılık olmadan bir arada yaşayabilmeleri*" şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 4: "Ülkemizde Toplumsal Barışın Sağlanacağına Kesinlikle İnanıyorum. Çünkü ... "İfadesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Soru:2) Ülkemizde toplumsal barışın sağlanacağına kesinlikle inanıyorum.	Kız		Erkek		Genel Toplam	
	f	%	f	%	f	%
a)Toplumsal bir mutabakatın olması	37	20.78	33	18.5	70	39.3
b)Halkın barışa olan inancı	29	16.2	25	14.04	54	30.3
c) Şartların barışı zorunlu kılması	15	8.4	11	6.1	26	14.6
d)Dini nedenler	10	5.6	9	5.05	19	10.6
e)İstikrar için	5	2.8	4	2.2	9	5.05
Toplam	96	%53.9	82	%46.0	178	%100

Tablo 4'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan toplam 285 öğrenciden, kız öğrencilerin 96'sı (%53.9'u), erkek öğrencilerin ise 82'si (%46.06), toplamda ise 285 öğrencinin 178'i (%62.4'ü), *"Ülkemizde toplumsal barışın sağlanacağına kesinlikle inanıyorum"* şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bunun nedeni olarak da, kız öğrencilerin 37'si (%20.07), erkek öğrencilerin ise 33'ü (%18.5) "*Toplumsal bir mutabakatın olması*" olarak belirtmişlerdir.

Tablo 5: "Ülkemizde Toplumsal Barışın Sağlanacağına Kesinlikle İnanmıyorum. Çünkü ... İfadesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Soru:3) Ülkemizde toplumsal barışın sağlanacağına kesinlikle inanmıyorum.	Kız		Erkek		Genel Toplam	
	f	%	f	%	f	%
	38	35.51	69	64.4	107	**%37.54**
a) Toplumun etnik yapısının karmaşık olması	11	10.2	23	21.4	34	31.7
b) Dış güçlerin etkili olması	8	7.4	17	15.8	25	23.3
c) Provakosyanlara açık olması	6	5.6	11	10.2	17	15.8
d) Adalet ve eşitliğin olmaması	5	4.6	7	6.5	12	11.2
e) Yöneticilerin yetersiz olması	4	3.7	5	4.6	9	8.4
f)Siyasi iktidarların samimi ve dürüst olmaması	2	1.8	3	2.8	5	4.6
g) Güvensizliğin olması	2	1.8	3	2.8	5	4.6
Toplam	N=38	%35.51	N=69	%64.4	107	%100

Tablo 5'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kız öğrencilerin 38'i (%35.51), erkek öğrencilerin ise 69'u (%64.4), toplamda ise 107'si (%37.54), *"Ülkemizde toplumsal barışın sağlanacağına kesinlikle inanmıyorum*" maddesini işaretlemişlerdir. Bu durumun nedeni olarak da 1. sırada, kız öğrencilerin 11'i (%10.2), erkek öğrencilerin 23'ü (%21.4), toplamda ise 34'ü (31.7), "*Toplumun etnik yapısının karmaşık olması*" olarak görüş bildirmişlerdir.

Tablo 6: "Ülkemizde Toplumsal Barışı Sağlamın Öncelikli Yolu; " ..... Geçer." İfadesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Soru: 4) Ülkemizde toplumsal barışı sağlamın bana göre öncelikli yolu, "..... " geçer.	Kız		Erkek		Genel Toplam	
	f	%	f	%	f	%
a) Özgür bir yaşamdan geçer.	41	26.7	36	27.2	77	27.01
b)Farklı kültür ve inançlara saygıdan geçer	37	24.1	28	21.2	65	22.80
c) Irkçılık olmamasından geçer	25	16.3	23	17.4	48	16.84
d)Sosyal (refah) ve adaletli bir devlet olmasından geçer	19	12.4	17	12.8	36	12.63
e)Empati ve anlayış yapmaktan geçer.	13	8.4	12	9.09	25	8.77
f) Toplumun topyekün bir zihin ve düşünce değişiminden geçer.	11	7.1	10	7.5	21	7.36
g) Silahların bırakılmasından geçer.	7	4.5	6	4.5	13	4.56
Toplam	N=153	%100	132	%100	285	%100

Tablo 6'da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kız öğrencilerin 41'i (%26.7), erkek öğrencilerin 36'sı (%27.01), toplamda ise 77'si (27.01), *"Ülkemizde toplumsal barışı sağlamın bana göre öncelikli yolunun, özgür bir yaşamdan"* geçtiği şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 7: "Ülkemizde Toplumsal Barışın Önündeki En Büyük Engel veya Engeller Önem Derecesine Göre Sizce Nelerdir?" Maddesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Soru: 5) Ülkemizde toplumsal barışın önündeki en büyük engel veya engeller <u>önem derecesine</u> göre sizce nelerdir?	Kız		Erkek		Genel Toplam	
	f	%	f	%	f	%
a) Irkçılık	36	23.52	30	22.7	66	23.15
b) Adalet ve eşitliğin olmaması	28	18.30	26	19.6	54	18.94
c) Cehalet ve eğitimsizlik	23	15.03	22	16.6	45	15.78
d)Önyargılar	19	12.4	17	12.8	36	12.6
e)Kötü yönetimler (iktidarlar)	16	10.4	12	9.09	28	9.82
f)Dış güçler (emperyalistler)	13	8.4	10	7.5	23	8.07
g)Medya	8	5.2	7	5.3	15	5.26
h)Rantçılar	7	4.5	4	3.03	11	3.85
ı)Güvenlik güçleri	3	1.9	4	3.03	7	2.45
Toplam	N=153	%100	N=132	%100	N=285	%100

Tablo 7'te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kız öğrencilerin 36'sı (%23.52), erkek öğrencilerin ise 30'u (%22.7), toplamda ise 66'sı (%23.15), *"Ülkemizde toplumsal barışın önündeki en büyük engel veya engeller önem derecesine göre sizce nelerdir?" sorusuna*, 1. sıırada, ***"Irkçılık"*** olarak cevap vermişlerdir.

Tablo 8: "Ülkemizde Bütün Yurttaşların, Eşit Haklara Sahip Olduğuna ve Asla Ayrımcılık Yapılmadığına Kesinlikle İnanıyorum." Maddesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Soru: 6) Ülkemizde bütün yurttaşların, eşit haklara sahip olduğuna ve asla ayrımcılık yapılmadığına kesinlikle inanıyorum.	Kız		Erkek		Genel Toplam	
	f	%	f	%	f	%
a) Hayır, inanmıyorum.	101	66.01	92	69.69	193	67.71
b) Evet, inanıyorum.	25	16.33	21	15.90	46	16.14
c) Karasızım	16	10.45	11	8.33	27	9.47
d)Fikrim yok	11	7.18	8	6.06	18	6.31
Toplam	153	%100	132	%100	285	%100

Tablo 8'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kız öğrencilerin 101'i (%66.01), erkek öğrencilerin ise 92'si (%69.69), toplamda ise 193'ü (%67.71), "Ülkemizde bütün yurttaşların, eşit haklara sahip olduğuna ve asla ayrımcılık yapılmadığına kesinlikle inanıyorum." maddesine, *"Hayır inanmıyorum"* şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 9: "Ülkemizde Toplumsal Barışın Sağlanamamasında Dış Güçlerin Etkisinin Olduğuna Kesinlikle İnanıyorum." Maddesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Soru:7) Ülkemizde toplumsal barışın sağlanamamasında dış güçlerin etkisinin olduğuna kesinlikle inanıyorum.	Kız		Erkek		Genel Toplam	
	f	%	f	%	f	%
a) Evet	57	37.25	52	39.39	109	38.24
b) Hayır	43	28.10	38	28.78	81	28.42
c) Kararsızım	32	20.91	26	19.69	58	20.35
d) Fikrim yok	21	13.72	16	12.12	37	12.98
Toplam	N=153	%100	N=132	%100	N=285	%100

Tablo 9'da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kız öğrencilerin 57'si (%37.25), erkek öğrencilerin 52'si (%39.39), toplamda ise 109'u (%38.24), *"Ülkemizde toplumsal barışın sağlanamamasında dış güçlerin etkisinin olduğuna kesinlikle inanıyorum."* maddesini tercih etmişlerdir.

Tablo 10: "Ülkemizde Toplumsal Barışın Sağlanmasında En Kuvvetli Olgu Olarak Neleri Görmektesiniz?" Maddesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Soru:7) Ülkemizde toplumsal barışın sağlanmasında <u>en kuvvetli olgu</u> (faktör) olarak neyi görmektesiniz?	Kız		Erkek		Genel Toplam	
	f	%	f	%	f	%
a) Adil ve eşit bir yönetim	78	50.90	69	52.27	147	51.57
b) Özgür bir yaşam	28	18.30	22	16.66	50	17.54
c) Din	17	11.11	13	9.84	30	10.52
d) Güvenlik	7	4.57	6	4.54	13	4.56
e) Diğer faktörler-Irkçılık yapılmaması -Ekonomik faktörler-Eğitim-Dışlanmamak-Birbirlerine tahammül etme	24	15.68	22	16.66	46	16.14
Toplam	N=153	%100	N=132	%100	N=285	%100

Tablo 10'da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kız öğrencilerin 78'i (%50.90), erkek öğrencilerin 69'u (%52.27), toplamda ise 147'si (%51.57), "Ülkemizde toplumsal barışın sağlanmasında en kuvvetli olgu (faktör) olarak neyi görmektesiniz? Sorusuna, **"**Adil ve eşit bir yönetim" şeklinde cevap vermişlerdir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına genel olarak baktığımızda; öğrencilerin çoğu "barış" sözcüğünden ilk akıllarına gelen düşüncenin "*insanların ayrımcılık olmadan bir arada yaşayabilmeleri*" olduğunu; *"ülkemizde toplumsal barışın sağlanacağına <u>kesinlikle</u> inandıklarını";* ülkemizde toplumsal barışı sağlamın bana göre öncelikli yolunun "*özgür bir yaşamdan"* geçtiğini; toplumsal barış önündeki en büyük engeli *"ırkçılık"* olarak gördüklerini; "*ülkemizde bütün yurttaşların, eşit haklara sahip olduğuna ve asla ayrımcılık yapılmadığına kesinlikle inanmadıklarını"*; *toplumsal barışın sağlanamamasında dış güçlerin etkisinin olduğunu*; "*toplumsal barışın sağlanmasında en kuvvetli olgu olarak adil ve eşit bir yönetim anlayışı"* olarak belirtmişlerdir.

Literatüre bakıldığında, barış psikologlarının toplumsal adalet (Christie, Wagner ve Winter, 2001), barışın sürdürülmesinde cinsiyetin etkisi (McKay ve De La Rey, 2001), çatımsa sonrası barışın gerçekleştirilmesi ve barışın yeniden yapılandırılması (Wessels ve Bretherton, 2000; Wessels ve Monteiro, 2001), barışın ve savaşın psikolojik ve kültürel çevresi (Pederson, 2001), çatışma çözümleme (Sanson ve Bretherton, 2001) barış yapma ve barışı sürdürme (Montiel, 2001) konularıyla ilgilendikleri görülür (Akt: Eryılmaz, 2009: 24). Bu konuda çok sayıda araştırma yapılmıştır. Aktan-Kerem ve Kamaraj'ın (2006) yaptığı araştırmanın bulgularına göre, toplumun barış eğitimi konu-

sunda bilinçlendirilmesinin gerekli olduğu ve toplumun bilinçlendirilmesine yönelik barış eğitimine ilişkin seminer ve konferanslar verilmesinin yararlı olacağı sonuçlarını elde etmiştir. Kepenekçi (2010) tarafından yapılan bir çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenleri barışın sağlanması için insanların ilk önce kendilerine saygı duymaları gerektiğini belirtmişlerdir. Demir (2011) tarafından öğretmenlerle yapılan görüşmede, öğretmenler sınav odaklı eğitim kurumlarının okullarda barış eğitimi konusuna yeterince önem vermediğini ve zaman ayırmadığını söylemiştir. Apaydın ve Aksu (2012) tarafından 17 öğretmenle yapılan çalışma sonucunda, öğretmenler okullarda barış eğitimi programlarının uygulanmasının ve barışla ilgili etkinlikler yapılmasının yararlı olacağına vurgu yapmışlardır. Damirchi ve Bilge'nin (2014) yapmış olduğu araştırmanın bulgularına göre, barış eğitimi programının uygulandığı yedinci sınıf öğrencilerinin saldırganlık davranışının azalmasında ve problem çözme becerilerinin artmasında programın olumlu bir rol oynadığı sonucuna ulaşmışlardır. İmamoğlu ve Bayraktar (2014) tarafından yapılan çalışmada, 20 kişilik Türk ve Macar öğrencilerin barış ve barış eğitimine yönelik görüşleri incelenmiş, iki ülke öğrencileri arasında barış kavramına, barışın sürdürülebilmesi ve bu kavramının öğretilmesiyle ilgili çeşitli alanlara kimi zaman benzer fikirleri kimi zaman da farklı fikirler olduğu ortaya çıkmıştır. Eryılmaz (2009) tarafından yapılan çalışmada kadınların erkeklere oranla barışa karşı daha olumlu tutuma sahip olduğu tespit edilmiştir. Çıkla'nın (2015) yapmış olduğu araştırma bulgularına göre ise günümüz sorunları ancak negatif barışın yanında pozitif barışın da tesis edilmesi ile çözümlenebilir ve çözümün bireylere barış eğitiminin tesis edilmesi ile mümkün olabileceği gibi sonuçlar elde etmiştir Bir diğer araştırmada, Aktaş'ın (2015) ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmanın bulgularına göre, öğrencilerden elde edilen resimler dört kategoride değerlendirilmiştir. Öğrencilerin çizdikleri resimlere bakılınca beş, altı ve yedinci sınıf öğrencileri savaşı şiddetle ve silahlarla anlatmaya meyillidirler. Öğrencilerin büyük çoğunluğu savaşı felaket olarak değerlendirmiş, barışın önemini vurgulayan resimler çizmişlerdir. Buna karşılık savaş ve barış kavramının bir arada çizildiği çok sayıda resim vardır. Birçok öğrenci savaş ve barışı, adeta "gece ile gündüz" gibi birbirine zıt kavramlar olarak betimlemişlerdir. Barış kültürünü barındıran barışçıl ortamların oluşturulması ve geliştirilmesinde etkili olan faktörler arasında; fiziki ortam, müfredat ve öğretmenin donanımı, yaratıcılığı ve davranışları sayılmaktadır (Pınar ve Göl-Güven, 2012: 63).

İnsan, sosyal bir varlıktır. Çevresindeki tüm olaylardan direk veya dolaylı etkilenir. Bu etkileşim insana zarar verdiği gibi zirveye çıkmasına da yardımcı olur. Dayanışmalar sayesinde toplumlar ve ülkeler kalkınır. Kendi başarı-

sızlığımız eğer bir toplum içinde olumsuz etki yapıyorsa oturup, düşünüp nerede neden hata yaptığımız irdelememiz gerekmektedir. Kısacası, birbirimizin gözünü oyacağımıza, pozitif dayanışma içerisinde olsak, hem kendimiz hem çevremiz hem de ülkemiz bundan nasiplenecektir (Feyzioğlu, 2013; İmamoğlu ve Bayraktar, 2014:21; Canpolat ve diğ., 2010).

Giderek küçülen dünya, barışı zorunlu kılıyor. Bunun için barışı, bir hayal olmaktan çıkarmak, yaşayan bir gerçeklik yapmak için herkesin çaba göstermesi gerekir. Burada her bireye düşen görev; toplumu devletle, dinsel, etnik ve kültür kümelerini birbirleriyle, hukuksal eşitlik, demokrasi, insan hakları ve evrensel değerler temelinde buluşturmayı, Türkiye'yi güven, istikrar ve huzur içinde yaşanır bir ülke yapmaya çalışmak olmalıdır. Mevlana, Mesnevi Şerhi III çalışmasının 188 ve 449 sayfalarında insanlar arasındaki çatışmanın nedenlerini şu şekilde dile getirmektedir: Ona göre, birbirlerini ötekileştiren insanlar, toplumlar ve dinler arasındaki çatışmanın temel nedenlerinden biri de, yetmiş iki milletin birbirini tanımaması, aralarında diyalog kurulamaması ve her birinin diğerine şüphe ile bakmasıdır Farklı din mensuplarının, toplumda iyiliği yayıp kötülüğü önleme konusunda işbirliği yapamayışlarının ve aralarında çıkan kavgaların bir başka sebebi de, ötekinin dilini anlayamamak, onun düşünce ve duygu dünyası hakkında fikir sahibi olmamaktır. Mevlana, en geniş ve en kapsamlı yaklaşımlarıyla, çok kültürlü ve çok dinli bir dünyada, farklılıkların değil, '*insan oluş'* gibi en tabî müşterekliğin dikkate alınması gerektiği yönünde çok önemli mesajlar vermiştir. Yunus'un kendi deyimiyle kültürümüze kazandırmış olduğu "*Yaratılanı hoş gördük, Yaratan'dan ötürü*" yaklaşımının Mevlana'da da en açık ve en derûnî anlatımlarla mevcut olduğunu görmek mümkündür. Zira onun dünyasında, belli bir inanca mensup olmaktan dolayı bir insanın hor görülmesi ve 'ötekileştirilmesi' bir tarafa, bir hayvanın bile yaptığı kötü bir eylemden dolayı kınanmasının doğru olmayacağına işaretler vardır. Hümanist (insancıl) psikolojinin öğretileri de bu bağlamda olup, hümanist psikologlar benzer görüşleri savunmaktadır.

Barış, ancak çatışan odak ve örgütlerin dışında gelişirse yaşam bulur. Savaşanların, siyasi manevralarının oyuncağı olmazsa yeşerir. Barış, şiddeti merkezine alanların cenderesinde, kurt kapanlarında değil; ancak onların dışında, bağımsız bir barış hareketi tarafından, toplumun özlemi olarak dile getirilirse gerçekleşir. Ya yaşanan sorunların batağında kaybolacağız; ya da sorunlarını çözmüş bir ülke olarak, dünya uluslar ailesinin saygın bir üyesi olacağız. Böylece ülkemiz ve bölgemiz barış ve istikrar adası olacaktır (Alan, 2013; Akkuş, 2010).

Barış insanoğlun günümüzde en çok arzuladığı ve ihtiyaç duyduğu değerler arasındadır. Arzu edilmesine rağmen tüm dünyanın barış dolu bir yer olmasını beklemek günümüzün şartlarıyla adeta imkânsız hale gelmiştir. Dinler, gelenekler, kültürler, fikir adamları barışın hangi değerler barındırması gerektiğine dair fikirler öne sürmüşlerdir. İdeal olan barış; savaşların ve şiddetin olmaması anlamına gelen negatif barış değildir. İdeal olan barış savaşların ve şiddetin olmadığı, bunlara ek olarak adaletin, eşitliğin olduğu pozitif barıştır. Pozitif barışın olduğu yerde ayrımcılık ve ötekileştirme yoktur (Aktaş ve Safran, 2013: 131).

Öneriler:

- Barış öğretilebilir bir kavram olduğu için eğitimciler derslere barış değerini katmalıdırlar.
- Literatür değerlendirildiğinde savaş ve barış kavramını ele alan uygulamalı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.
- Akademisyenlerin yanında bireysel, örgütsel, gönüllü girişimler ile gerçekleştirilen çalışmalar da barış kültürünün yaratılması ve barışın öğretilmesi gerekir.
- Bu konuda, toplumun bilinçlendirilmesi yönelik barış eğitimine ilişkin seminerler, çalıştaylar, sempozyumlar ve konferanslar düzenlenmelidir.
- Etkin barışçıl çözüm anlayışının ve kültürünün oluşturulması; erken yaşlardan başlayıp yaşam boyu süren bir eğitim anlayışını gerektirdiği için örgün ve yaygın eğitimde barış eğitimi her düzeyde eğitimin ayrılmaz bir parçası olmalıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı ile iş birliği içinde her kademe için ayrı geliştirilmiş barış, çatışma çözme ve ara buluculuk üzerine müfredata seçmeli ders konulmalı; aktif dinleme ve şiddetsiz iletişim becerilerini geliştirilmelidir.
- Üniversitelerin ortamları (fiziksel, yapısal, sosyal, duygusal, toplumsal ve estetik mekân bakımından) eğitimin amacına uygun biçimde tasarlanmalıdır.
- Bu kapsamda eğitim ortamlarının sanat, spor gibi çocukların yaratıcılıklarını ve kişisel becerilerini geliştirebilecek olanaklara sahip olmalı, sanat eğitimine ve aktivitelerine önem verilmelidir.

KAYNAKÇA

Alan, C. (5 Nisan 2013). Toplumsal Barış ve Huzur Tehdit ve Tesis Eden Unsurlar, http://bolgegazetesivan.com/yazar.asp, (Erişim tarihi: 08.06.2015).

Algül, N. (2015). Barış Çalışmaları: Başlangıçtan Günümüze Değişimi. *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi,* 3 (1), 90-92.

Akkuş, T. (01 Ekim 2010). *Toplumsal Barış,* http://www.edebiyatdefteri.com. Erişim tarihi: 08.06.2015.

Aktan, A. ve Kamaraj, I. (2006). Erken Çocukluk Dönemi "Barış" Değerine Evrensel Bir Bakış III. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* , 13, 81-92.

Aktaş, Ö. ve Safran, M. (2013). Evrensel Bir Değer Olarak Barış ve Barış Eğitiminin Tarihçesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17 (2), 131-150.

Aktaş, Ö. (2015). 5-10. Sınıf Öğrencilerinin Savaş ve Barış Kavramına Yükledikleri Anlamların Resimler Yoluyla İncelenmesi, *Turkish History Education Journal,* 4 (2), 64-86.

Aristophanes (2012). *Barış.* (Çev.) Yücel Erten. Ankara: Ankara Devlet Tiyatroları.

Apaydın, Ç. ve Aksu, M. (2012). Öğretmenlerin barış eğitimine ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (3), 107-130.

Canpolat, E., Kaya, M. ve Küçüktağ, İ. (2010). Öğretmen Adaylarının Değer Algısı. 9. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, *20-22 Mayıs 2010,* Elazığ, ss.1123-1126.

Coşkun K. S. ve Keskin, Y. (2009). Cumhuriyet Dönemi İlkokul (İlköğretim 1. Kademe) Sosyal Bilgiler Ve Onun Kapsamına Giren Ders Programlarında Bir Değer Olarak "Barış'ın Yeri", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17), 69-92.

Çıkla, İ. (2015). Uluslararası İlişkilerde ve Devletlerarası Politikalarda Barış Kavramı. *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi,* 3 (2), 23-44.

Damirchi, E. S. ve Bilge, F. (2014). Barış Eğitim Programının 7. Sınıf Öğrencilerinin Çatışma Çözme ve İletişim Becerilerine Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 39 (175), 309-318.

Demir, S. (2011). Türkiye'de Barış Eğitimine Bakış: Tanımlar, Zorluklar ve Öneriler: Nitel İnceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* (*KUYEB)*, 11 (4), 1727-1745.

Doğanay, A. (2009). Değerler Eğitimi. (Ed.), Cemil Öztürk. *Sosyal Bilgiler Öğretimi* İçinde (225-256), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Erkman, F. (2012). *Barış Kültürü.* Barış Kültürü ve Eğitimi Çalıştayı. 11 Mayıs 2012, İstanbul, ss. 22-26.

Eryılmaz, A. (2009). Barışa Yönelik Tutumların Özsaygı ve Cinsiyet Değişkenleriyle İncelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (BAÜ),* 12 (21), 23-31.

Feyzioğlu, T. (31 Mayıs 2013). Toplumsal Dayanışmanın Toplumsal Barışa Katkısı Nedir? http://www.bakimliyiz.com, Erişim tarihi: 08.06.2015.

Harris, L. M. ve Morrıson, M. L. (2003). *Peace Education*, (2th edition). Mcfarland Company Publishers, North Carolina, USA.

Hendrickson, D. C. (2013). International Peace: One Hundred Years On. Ethics & *International Affairs,* 27 (2), 129-146.

İmamoğlu, H. V. ve Bayraktar, G. (2014). Türk ve Macar Üniversite Öğrencilerinin Barış Kavramına İlişkin Algılarının Karşılaştırılması. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 4 (1), 20-44.

Karasar, N. (1994). Bilimsel Araştırma Yöntemi". Ankara: Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.

Karasar, N. (1995). Araştırmalarda Rapor Hazırlama. Ankara: Alkım Yayınları.

Kepenekçi, K. Y. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Ulusal ve Uluslararası Barışa İlişkin Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 43 (2), 27-49.

Mardin, N. B. (2012). *Barış Eğitimi.* Barış Kültürü ve Eğitimi Çalıştayı. 11 Mayıs 2012, İstanbul, ss. 27-42.

Matthews, L. (2002). Peace With Me, Non-Violent Conflict Resolution in and out-of School, UNESCO, Paris.

Mevlana, Mesnevi Şerhi III, 188.

Mevlana, Mesnevi Şerhi III, 449.

Oğuzlu, T (2014). *Liberalizm.* Uluslararası İlişkilere Giriş. (Ed.), Şaban Kardaş - Ali Balcı. İstanbul: Küre Yayınları.

Polat, N. (2007). *Türkiye'de Barış Düşüncesi.* Uluslararası İlişkiler. 4 (14), 217-253.

Piaget, J. (1989). Is Education for Peace Possible? *The Quarterly Journal Of The Jean Piaget Society*, 17, 5-9.

Pınar, M. ve Göl-Güven, M. (2012). *Barış Kültürünün Eğitim Teknolojisindeki Yeri.* Barış Kültürü ve Eğitimi Çalıştayı. 11 Mayıs 2012, İstanbul, ss. 63-84.

Riviere, F. (2005). *Kabul. (*Çev.) Devrim Çetin Kasap. İstanbul: Metis Yayınları.

Salomon, G. ve Nevo, B. (2002). *Peace Education: The Concept, Principles and Practices Around The World*. Mahwah, NJ: LEA

Selcen, N. ve Akgül, P. (2015). Barış Çalışmaları: Başlangıçtan Günümüze Değişimi. *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi,* 3 (1), 85-106.

Sertel, J. M. ve Kurt, G. (2004). *Winpeace Barış Eğitimi Barış Bireyde Başlar*. İstanbul: Ekspres Basım.

Tolstoy, L. (2010*). Savaş ve Barış I.* (Çev.) Zeki Baştımar. İstanbul: Can Yayınları.

Volkan, V. (1996). Bosnia- Herzegoniva: Ancident Fuel of Modern İnferno, *Mind & and Human İnteraction*, 7, 110-127.

Wolfsfeld, G. (2004). *Media and the path to peace,* Cambridge: Cambridge University Press.

Çevrimiçi kaynaklar:

http://www.tdk.gov.tr/index.php, (Erişim tarihi: 13.08.2016).

http://www.uludagsozluk.com, Toplumsal Barış, (Erişim tarihi: 08.06.2015).